

UNDERVISERNE SKAL KENDE TIL KÆRNE- MÆLKSKOLDSKÅL OG VÅDT REGNTØJ

Kløften mellem teori og praksis bidrager til det store frafald på professionsuddannelserne. Hvis underviserne trækker hverdags erfaringer ind i undervisningen, bliver uddannelsen langt mere brobyggende. I dag er der for langt fra kærnemælkskoldskål til teorierne om anerkendende pædagogik, lyder det fra Lene Storgaard Brok.

Af Camilla Mehlsen / Foto: iStockphoto

SCENE 1: Ny viden. Nanna har lige været til semestrets sidste undervisningstime, inden hun skal ud at arbejde i en børnehave. Hun har brugt lang tid på at nedfælde 'læringsmål' for praktikken, men hun ved ikke rigtigt, hvad der venter hende. Hun er spændt på at afprøve sin nyerhvervede viden i det virkelige liv.

SCENE 2: Praksischok. Himlen har åbnet sig over legepladsen, og uvejret får børnene til at spurte ind. Nanna hjælper de mindste med at tage de våde flyverdragter, huer og støvler af og ind i tørreskabet. Maverne rumler, og de små er utålmodige. To andre pædagoger fra stuen støder til. Nogle børn venter alene inde på stuen, før de voksne er færdige med at gøre børnene spiseklar.

SCENE 3: Undervisningschok. Nanna er tilbage på seminariet. De studerende fortæller livligt om rørende, overraskende eller problematiske stunder fra de seneste måneder ude i virkeligheden, om konflikthåndtering, pædagogers talesprog, idræt og meget mere. Nanna kan godt se, at hendes læringsmål er ret langt væk fra, hvad hun egentlig har lavet i børnehaven. Efter kaffepausen lukkes der ned for praktikken. Underviseren taler om pensum, eksamen og projektarbejde, og det hele virker meget langt fra de mange måneder i børnehaven.

Det skorter hverken på teori eller praksis på pædagoguddannelsen. Problemet er, at de to dele udgør hver deres verden. Når de studerende er på seminariet, er hverdags erfaringer fra den pædagogiske virkelighed en mangelvare. Og når de studerende er i praktik, møder de for lidt teori, som de kan bruge til at håndtere hverdagens problemstillinger med.

Det er i hvert fald det billede, der tegner sig for Lene Storgaard Brok. Hun er udviklingskonsulent på UCC og forsker i teori-praksisforhold i pædagoguddannelsen. Hun har fulgt en række pædagogstuderende i praktik og på uddannelsesstedet som en del af forskningsprojektet Bridging the Gap (se faktaboks).

Hendes observationer afslører en undervisning, der ligger meget langt fra det pædagogiske hverdagsliv. Her får de studerende ikke blot 'praksischok', når de møder livet i vuggestuen, børnehaven eller specialinstitutionen. De får også et 'undervisningschok', når de efter endt praktik oplever, hvor lidt hverdagslivets erfaringer fylder på seminariet.

"I praktikken bliver de studerende fyldt op af alle mulige andre problemstillinger end de læringsmål, de har formuleret på papiret. De bliver fyldt op med, hvad det betyder at være pædagog. Men de får ikke hjælp til at bearbejde problemstillingerne, når de vender tilbage til seminariet," siger Lene Storgaard Brok.

TO VERDENER

Hvorfor egentlig ikke? Her er en af forklaringerne, at der hersker to forskellige logikker på uddannelsesstedet og i praksis.

"Det er slående, at uddannelsesstedet har sin helt egen logik. De studerende skal være på en bestemt måde, og de tænker hele tiden 'Hvad skal jeg?'. De vil gerne leve op til uddannelsens krav. I praktikken agerer de studerende nærmest som en ansat. Her tænker de: 'Hvad gør jeg?'. Her handler de og gør noget fysisk med deres krop. De tørrer næser, hælder koldskål op eller klarer en konflikt med nogle børn. Der bliver de nødt til at gøre noget lynhurtigt. I uddannelsen tænker de: 'hvordan laver jeg den bedste problemformulering?'. Det er de

to logikker, som alle vekseluddannelser er bygget op omkring, og som udgør teori-praksisproblemstillingen. Og det er et stort problem, for der skal hjælp til at oversætte imellem teori og praksis," siger Lene Storgaard Brok.

Forskningsprojektet Bridging the Gap viser, at der er stor forskel på teori-praksisproblemstillingen for de studerende, der er ude i specialinstitutioner, og for dem, der er i daginstitutioner.

Lene Storgaard Brok fortæller, at uddannelserne primært kan rumme det generelle, og omvendt kan praksis bedst rumme det specifikke. Men det er svært for de studerende at lave oversættelserne fra det generelle til det specifikke. I specialområdet får de studerende dog en del teori i praktikken, mens de studerende i daginstitutionerne ikke får meget teori, fordi de har travlt med at agere.

"De studerende på specialområdet bliver præsenteret for teori, når de kommer ud på specialinstitutionerne. Det kan være, at vejlederen giver den studerende en bog om for eksempel ADHD, så den studerende kan sætte sig ind i det specifikke barns problemstilling," fortæller hun.

UNDERVISERNE MANGLER HVERDAGSERFARINGER

En anden forklaring på den manglende vekselvirkning er, at det er vanskeligt at

“Underviserne skal sammen med de studerende blive bedre til at lave teorioversættelserne. Det ville være en god idé, hvis underviserne og de studerende kunne få fælles erfaringer at referere til. I dag er der for langt fra kærnemælkskoldskål til teorierne om anerkendende pædagogik.”

Lene Storgaard Brok, udviklingskonsulent på UCC.

få hverdagserfaringer fra det virkelige liv ind i pædagoguddannelsen, mener Lene Storgaard Brok.

"Der er ikke vejledningsressourcer til, at man kan gå ind og tage fat i hverdagserfaringerne. Underviserne i pædagoguddannelsen har ikke ressourcer til at være med ude i praktik. Rent fysisk går de studerende fra deres praktik til seminariet. Når de studerende fortæller om deres oplevelser, har underviserne ikke oplevet det. Det er derfor vanskeligt at relatere teorier til det, som de studerende har erfaret."

Det betyder også, at det er svært at klæde de studerende på til at møde livet i daginstitutioner. Lene Storgaard Brok fortæller, at mange studerende er overraskede over, hvor meget det praktiske arbejde fylder i hverdagen.

"De studerende har ikke regnet med, at der er så meget praktisk arbejde. Underviserne taler også med de studerende om det i uddannelsen, men de kan ikke stille noget op med den problemstilling, hvis de skal følge pensum. Derfor kommer teorierne i stedet ind: 'du skal være

anerkendende. Du skal være inkluderende'. Underviserne kan komme med store, flotte, abstrakte teorier om de rigtige normer og holdninger, men der skal også hænges 20 våde regnfrakker op. Når situationen er sådan, bliver du nødt til at gøre regntøjet til en pædagogisk situation med barnet – hvordan får du tøjet af på en måde, så barnet mærker voksenkontakt – for det er dér, du har børnene," siger Lene Storgaard Brok.

UNDERVISERNE UD I FELTEN

Uddannelsen bliver ifølge Lene Storgaard Brok langt mere brobyggende, hvis underviserne inddrager hverdagserfaringer i undervisningen.

"Jeg kunne se, at de steder, hvor underviserne kunne referere til praksis, er de studerende meget med i undervisningen. De kunne for eksempel referere til en spisesituation i børnehaven og tale om: Hvordan kan man gøre det at hælde kærnemælkskoldskål op til en pædagogisk situation? Det kan for eksempel handle om at få børnene til at arbejde sammen og undgå konflikter.

LENE STORGAARD BROK
Udviklingskonsulent ved UCC og koordinator for interventionsprojektet 'Forbløffende praksisser', som er et delprojekt i Bridging the Gap. Hun forsker i teori-praksisforhold i pædagoguddannelsen. Hun har tidligere lavet ph.d. om skriftsprogsbrug og arbejdspraksis.

Det kunne de studerende være med på. Andre undervisere får ikke den tanke, for de har ikke den hverdagserfaring med ind i deres undervisning. De refererer til deres studium, som da de selv gik på universitetet, og det kan de studerende ikke forstå, for de går ikke på universitetet. På nogle måder taler man forbi hinanden,” siger Lene Storgaard Brok.

Det har store konsekvenser, at undervisningen og praktikken opererer med forskellige logikker. I dag springer hver fjerde studerende på professionsbacheloruddannelserne fra, og i en undersøgelse fra Anvendt Kommunal Forskning (AKF) fra 2008, siger syv ud af ti studerende, at de har valgt en professionsrettet uddannelse, netop fordi den både indeholder teori og praksis. Men uddannelsen står ikke mål med de studerendes forventninger. Mange oplever, at der er en for stor kløft mellem det, der foregår på uddannelsesstedet, og det, de møder på praktikstedet.

Hvis den udvikling skal vendes, spiller underviserne en væsentlig rolle, fortæller Lene Storgaard Brok.

“Vi tager fat i underviserne, fordi det er dem, der skaber uddannelsen. Det er underviserne, der rammesætter undervisningen med de studerende. De studerende er der i trethalvt år, men underviserne bliver der. De er pædagoguddannelsen. Hvis teori-praksis skal være mere brobyggende, skal underviserne være forskere i praksis. Underviserne kan ikke bare være i et undervisningsrum. De skal ud i felten – ud i vuggestuen, børnehaven osv.”

FORBLØFFENDE PRAKSISSER

Det er netop underviserne, der er i fokus i delprojektet ‘Forbløffende praksisser’, som hører under Bridging the Gap. Lene Storgaard Brok koordinerer delprojektet

i UCC. Det handler om at sende underviserere på feltobservationer i både professionsuddannelser og i forskellige praksisfelter, som for eksempel et hospital eller en børnehave. De første undervisere fra UCC har været i felten, og projektet skal snart gentages på professionshøjskolen Metropol.

“Man får lettere øje på styrker og svagheder ved egen praksis, når man møder andres. Når en underviser kommer ud i en anden praksis, kan han eller hun få et fornyet blik på, hvad praksis er.”

Som en del af projektet er en underviser fra pædagoguddannelsen for eksempel blevet sendt til først en hospitalsgang, dernæst på besøg i sygeplejerskeuddannelsen og dernæst på feltarbejde i en børnehave. Her gjorde underviseren en masse nye erkendelser. Hun blev for eksempel overrasket over, hvor meget tid de sygeplejestuderende brugte på opgaveformuleringer, men indså samtidig, at det også var tilfældet på pædagoguddannelsen. Og selv om underviseren godt vidste, at det praktiske arbejde fylder meget i børnehaven, affødte hendes feltarbejde i en børnehave alligevel megen undren over, hvor meget tid en pædagog bruger på at rydde op og gøre rent.

Lene Storgaard Brok understreger, at der ingen garanti er for, at underviseren ændrer sin undervisning efter feltarbejdet.

“Interventionen er en forstyrrelse. Kan hun komme til at tænke på en anden måde? Vi kan ikke forandre uddannelser, men vi kan sætte noget i gang. Tesen er, at det er feltarbejde, der skaber ændringer. Det handler om at være sansende i et rum.”

Og selvom det i dag ikke er et formelt krav, at underviserne skal ud i felten, spør Lene Storgaard Brok, at flere undervisere vil efterspørge det.

BRIDGING THE GAP

Forskningsprojektet Bridging the Gap undersøger, hvordan teori og praksis spiller sammen i uddannelserne til sygeplejerske, lærer, pædagog og diplomingeniør. Projektet identificerer de mest lovende bud og erfaringer.

Målsætningen er at bidrage til udviklingen af endnu bedre uddannelser og en højere grad af gennemførelse for de studerende.

Bridging the Gap er et samarbejde mellem Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) ved Aarhus Universitet, AKF, Ingeniørhøjskolen i Aarhus og Professionshøjskolen UCC og er netop nu i gang med at undersøge og udvikle ny viden om, hvordan professionshøjskolerne bedst muligt kan skabe et samspil mellem uddannelsens teoretiske aspekter, inddragelsen af professionernes praksis og de forskellige former for praktikforløb.

Bridging the Gap kortlægger frem til slutningen af 2012 de væsentligste erfaringer fra uddannelserne, samtidig med at projektet udvikler nye tilgange til, hvordan der kan skabes et godt samspil mellem teori og praksis. Et af delprojekterne under Bridging the Gap går ud på, at en gruppe af undervisere fra UCC skal eksperimentere med nye tilgange til arbejdet med teori på de professionsuddannelser, som de underviser på.

Bridging the Gap inviterer til midtvejskonferencen ‘Brobygning mellem teori og praksis’ d. 29. september på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

Læs mere: www.dpu.dk/brobygning

“Den kommende efteruddannelse for undervisere er at komme på feltarbejde i egen praksis, for eksempel at få lov til at komme ud i en børnehave i en uge og observere, hvad der sker. Underviserne skal sammen med de studerende blive bedre til at lave teorioversættelserne. Det ville være en god idé, hvis underviserne og de studerende kunne få fælles erfaringer at referere til. I dag er der for langt fra kærnemælkskoldskål til teorierne om anerkendende pædagogik.”